

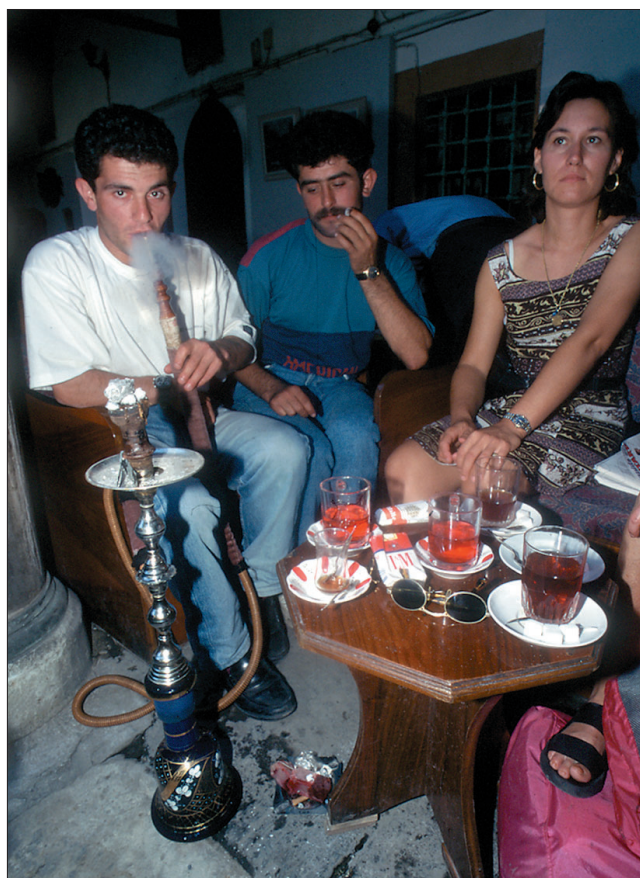
jiné i několik vzácných vodních dýmek, které Loti dostal od paši Mehmeda Emira během svého pobytu v Istanbulu. V mužské části pašovy letní vily (Kibrislilar Yalisi), kam byl Loti kolem roku 1900 několikrát pozván, se prý konaly seance s vodními dýmkami ve stylu pohádek tisíce a jedné noci...

Lotiho oblíbeným místem byl ale Eyüb. Pahorek u Zlatého rohu navštívil při každé cestě do Istanbulu a kvůli krásné vyhlídce ho zmiňuje ve většině svých povídek z cest. A nahoře, v Piyer Loti Kahvesi, zařízení stále ještě ve stylu 19. století, si lze i dnes objednat vodní dýmku. Je to jedno z istanbulských míst, kde se udržuje stará ceremonie kouření vodních dýmek, i když v podobě muzeální podoby.

Jak na to

Kouření vodní dýmky je rituál složený z několika částí: hliněné hlavičky dýmek (rozety) se naplní tabákem a massellem, zvlhčeným párou. Ostatně u massellu se náplň přikrývá prodávavělou alobalovou fólií. Vodní dýmka se sestaví a dá se před kuřáka. Pak přijde obsluha a na hlavičku položí žhavé dřevěné uhlí (z dubového dřeva). Poté se vodní dýmka opatrně napumpuje, přinese se silný turecký čaj a bublání a ba-fání přináší blaženost – může začít. Kouř z láhve je mnohem chladnější než z cigarety. Vdechuje se pomalu, ale ne tak hluboko jako u cigarety. Voda prý také působí jako velmi účinný filtr, takže se mnoho škodlivých látek vůbec neinhuluje. Občas přichází obsluha s dřevěným uhlím, aby se žár obnovil.

Touto orientální ceremonií stráví kuřáci dvě až tři hodiny. Většina milovníků vodních dýmek má ve své kahvehanesi svou vlastní dýmku. Mají ji tam uschovanou, i když třeba několik měsíců nemohou přijít. Vášniví kuřáci si s sebou nosí svůj osobní stříbrný náustek a často také vlastní oblíbenou tabákovou směs. Mistr,

jemuž důvěřují, přesně ví, jak ji navlhčit a kolik jí do dýmky dát.

„Kouřit vodní dýmku je úplně jiné než kouřit cigarety. Nargilé poskytuje čas k přemýšlení,“ říká Ekrem, který má v tabákové kavárně Erlener Nargile vysokou dýmku se znakem orla. Do kavárny přichází pravidelně kolem 150 stálých hostů a více než 50 jich tu má osobní dýmku. Setkávají se několikrát týdně, aby si popovídali, vypili sklenku černého čaje, probrali obchody, zahráli si tavlu (backgammon) nebo přečetli noviny. A lai – hadice s náustkem – mají samozřejmě stále po ruce.

Stará doba je pryč

Tradiční kahvesi, jaké navštěvoval na přelomu devatenáctého a dvacátého století třeba Loti, všechny zmizely. Emirgan Cinaraltı je jedna z kaváren, která přežila moderní dobu, ale ceremonie kouření vodní dýmky s požitkářským ba-fáním a poklidným klototáním se

už dávno vytratila. Přitom to ale není zas tak dlouho, co téměř všechny istanbulské kavárny měly rezervovaný koutek pro kuřáky vodní dýmky. Na začátku devadesátých let 20. století zůstalo v Istanbulu už jen pár kahvesi – v městských částech Beyazit, Aksaray, Topkapı, Unkapanı nebo Kadıköy.

Prvopočátky kouření byly spojeny s tureckou tabákovou směsí, která se dnes stejně jako tehdy nazývá tömbeki. Byla většinou špatně fermentovaná, velmi

silná a chutnala pekelně. Kouř se tedy nechal projít vodou, aby se ochladil a trochu přefiltroval. Dýmka s touto silnou tureckou směsí se obvykle zapalovala po jídle. Protože tömbeki měla velmi ostrou chuť, přidávaly se k ní různé příměsi, které byly běžné po ruce – med, melasa z cukrové třtiny, později i různé esence. Málo fermentovaný a nekvalitní tabák se tak měl zjemnit. Studená voda byla obohacena extrakty aromatických rostlin. Pro vodní dýmku tak vznikly speciální tabákové směsi zaghoul a massell.

Renesance vodní dýmky

Díky flavoured tobacco, tabáku s příchutí, dnes kouření vodní dýmky zažívá svou renesanci. Radost z tohoto způsobu kouření objevují hlavně studenti, nekuřáci a mladé ženy. Tato kdysi absolutně mužská tradice – většina istanbulských kaváren byla až do 90. let 20. století tureckým ženám nepřístupná – je dnes emancipovaná. Mladé ženy, studentky, některé z nich si dnes rády vezmou mezi rty sipsi, jak se tu říká náustku. Ten se dnes dělá z umělé hmoty, a lze ho tedy vyměnit. Hadice se tak může podávat dál a nargilé koluje.

Mládež kouřící vodní dýmku se schází v Tophane nedaleko proslulého paláce Dolmabahçe. Tady, na Americkém bazaru, stojí jedna kahvesi vedle druhé a ve všech mají vodní dýmky.

„Kdybyste nepoznali rituál kouření vodní dýmky, neobjevili byste orientální duši Istanbulu...“ říká majitel kavárny Erlener Şühürü. „Pro turisty to neznaná jen setkání s Orientem, ale také zasvěcení do jeho požitků. Mnozí k nám přijdou, aby se podívali a ochutnali, a opouštějí můj podnik s vodní dýmkou a s balíčky tabáku. Kouřit ji lze i ve vlastních čtyřech stěnách, čeho ale nemůžete nikdy dosáhnout, je atmosféra v kahvehanesi.“ ●

Marian S. Sucha

Shrnky: Marian S. Sucha